

ISSN (Print): 2304–5809
ISSN (Online): 2313–2167

Науковий журнал
«МОЛОДИЙ ВЧЕНИЙ»

№ 2 (78) лютий 2020 р.

Редакційна колегія журналу

Сільськогосподарські науки

Базалій В.В. – д-р с.-г. наук
Балашова Г.С. – д-р с.-г. наук
Клименко М.О. – д-р с.-г. наук
Коковіхін С.В. – д-р с.-г. наук
Лавриненко Ю.О. – д-р с.-г. наук
Писаренко П.В. – д-р с.-г. наук

Історичні науки

Змерзлий Б.В. – д-р іст. наук

Юридичні науки

Бернацька Н.І. – д-р. юрид. наук
Стратонов В.М. – д-р юрид. наук

Політичні науки

Наумкіна С.М. – д-р політ. наук
Яковлев Д.В. – д-р політ. наук

Педагогічні науки

Козяр М.М. – д-р пед. наук
Рідей Н.М. – д-р пед. наук
Федяєва В.Л. – д-р пед. наук
Шерман М.І. – д-р пед. наук
Шипота Г.Є. – канд. пед. наук

Психологічні науки

Шаванов С.В. – канд. псих. наук

Філологічні науки

Шепель Ю.О. – д-р філол. наук

Філософські науки

Лебедева Н.А. – д-р філос.
в галузі культурології

Технічні науки

Гриценко Д.С. – канд. техн. наук
Дідур В.А. – д-р техн. наук
Шайко-Шайковський О.Г. – д-р техн. наук

Економічні науки

Іртищева І.О. – д-р екон. наук
Козловський С.В. – д-р екон. наук
Шапошников К.С. – д-р екон. наук

Медичні науки

Нетюхайло Л.Г. – д-р мед. наук
Пекліна Г.П. – д-р мед. наук

Ветеринарні науки

Морозенко Д.В. – д-р вет. наук

Мистецтвознавство

Романенкова Ю.В. – д-р мистецт.

Соціологічні науки

Шапошникова І.В. – д-р соц. наук

Хімічні науки

Козьма А.А. – кандидат хімічних наук

Військові науки

Можаровський В.М. – доктор військових наук

Міжнародна наукова рада

Adam Wrobel – Doktor, Associate Professor (Poland)
Arkadiusz Adamczyk – Professor, Dr hab. in Humanities (Poland)
Giorgi Kvinikadze – PhD in Geography, Associate Professor (Georgia)
Inessa Sytnik – Professor, dr hab. in Economics (Poland)
Janusz Wielki – Professor, dr hab. in Economics, Engineer (Poland)
Javad Khamisabadi – Professor, PhD in Industrial management (Iran)
Michal Sojka – Doctor in Engineer (Poland)
Stanislaw Kunikowski – Associate Professor, Dr hab. (Poland)
Wioletta Wojciechowska – Doctor of Medical Sciences (Poland)
Вікторова Інна Анатоліївна – доктор медичних наук (Росія)
Глушченко Олеся Анатоліївна – доктор філологічних наук (Росія)
Дмитрієв Олександр Миколайович – кандидат історичних наук (Росія)
Марусенко Ірина Михайлівна – доктор медичних наук (Росія)
Швецова Вікторія Михайлівна – кандидат філологічних наук (Росія)
Яригіна Ірина Зотовна – доктор економічних наук (Росія)

Журнал включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз:
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського,
Google Scholar, CrossRef, Index Copernicus.

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 18987-7777Р від 05.06.2012 р.,
видане Державною реєстраційною службою України.

ЗМІСТ**ТЕХНІЧНІ НАУКИ**

Лазуткін М.І., Журавель С.М., Журавель М.О.
Попередження дорожньо-транспортного травматизму.....179

Олійник В.С., Баранюк О.В.
CFD-моделювання явища ресуспензії під час демонтажу конструкцій «об'єкту укриття» під новим безпечним конфайментом.....184

Ситник О.О., Кисельов В.Б., Кисельова Г.О.
Про один з методів побудови математичної моделі зносостійкості пливкових потенціометрів.....189

Согор А.Р., Голубінка Ю.І., Шаповал В.В., Согор М.А.
Інтерактивна карта забруднення поверхневих вод Львівщини.....193

Шовкалюк Ю.В., Шовкалюк М.М.
Поглиблений енергоаудит житлового багатоквартирного будинку з урахуванням впливу соціальних та експлуатаційних факторів.....200

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ

Селезньова Н.П., Сараєва Ю.О.
Математичне моделювання оцінок впливу політичних партій на прикладі виборів в Україні 2019 року.....207

Токовило Т.С.
Використання математичної статистики для дослідження смертності моряків на судах.....214

ХІМІЧНІ НАУКИ

Лейбович А.І., Євстигнєєв Ю.В.
Теоретичні дослідження дифузії водню з паливо-водневої суміші.....217

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Заїкіна Г.А., Бермудес В.П.
Використання елементів танцетерапії у структурі програми профілактики фізичної перевтоми юних футболістів.....221

Колесник А.С.
Вплив навчального навантаження на функціональний стан серцево-судинної системи дітей.....227

Латіна Г.О.
Фізична рекреація як гігієнічний засіб оптимізації вільного часу педагогічних працівників.....232

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ

Коваль Р.С., Романчук О.В., Базиляк Н.О., Матлашенко Л.В.
Життя і діяльність Леоніда Арцішевського (1929–1994).....237

Логвиненко М.Л.
Гендерний підхід до фізичної підготовки жінок-курсантів у закладах вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ України: теоретичне осмислення.....243

Онопрієнко О.В., Онопрієнко О.М.
Формування фізичної культури студентів у позааудиторній роботі.....247

МЕДИЧНІ НАУКИ

Калиниченко І.О., Калиниченко Д.О.
Стан репродуктивного здоров'я жінок раннього фертильного віку (на прикладі Сумської області).....250

ВІЙСЬКОВІ НАУКИ

Коцюрuba В.І., Окіпняк Д.А., Окіпняк А.С., Філюнкін Є.В.
Застосування заходів зі зниження мобільності противника за досвідом НАТО.....257

Марков О.В., Самсонов Ю.В., Мартинов І.В.
Ефективність застосування коліматорних прицілів для стрільби на різні відстані.....261

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Ткаченко О.А.
Вимірюючи популізм: теоретичний інструментарій для дослідження феномену.....264

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Анісімов Д.О.
Застосування фізичної сили як складова особистої безпеки поліцейського: шляхи вдосконалення.....270

Волочай Ю.В., Думчиков М.О.
Кримінальний аспект права на евтаназію як немайнового права особи.....273

Горбачова К.М.
Актуальні проблеми інтеграції осіб з інвалідністю в українське суспільство: цивільний та трудовий аспекти.....277

Літкевич Д.О.
Деякі особливості процесуальної форми окремих слідчих (розшукових) дій, обумовлені впливом науково-технічного прогресу.....282

Молчанова В.П., Молчанов В.І.
Проблеми, пов'язані із залученням судового експерта до участі у кримінальному провадженні.....289

Самойлова О.Ф., Дікевич К.Г.

Використання адсорбційно-люмінесцентного методу в судово-технічній експертизі документів в сучасних умовах..... 295

Сердечний А.В.

Порушення норм міжнародного права блоком НАТО в Югославії в ході операції «Союзна сила» в 1999 році..... 299

Хлівняк О.М.

Історія виникнення, розвитку та становлення графологічної експертизи письма (судової почеркознавчої експертизи)..... 305

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ**Гладюк М.П.**

Особливості економічного аналізу інформації консолідованої фінансової звітності корпорацій..... 310

Гудзь О.І., Мусійовська О.Б.

Аналізування маркетингової діяльності підприємства у контексті товарної, цінової, збутової та комунікаційної політики (на прикладі ПрАТ «Львівський холодокомбінат»)..... 315

Гусарова Л.В., Кіщенко Т.Є.,**Косовський Є.О.**

Калькулювання змінних витрат при визначенні вартості будівельних робіт..... 324

Даниленко В.В.

Характеристика і перспективи заснування логістичних центрів сільськогосподарської продукції в Україні..... 330

Дорош Н.І., Лясківська Г.В.

Облік змін у власному капіталі підприємства..... 335

Зінов'єва І.С., Воскресенська О.Є.

Ефективність використання номерного фонду підприємств санаторно-курортного типу..... 340

Пашенко О.В., Гордієнко О.О.

Аналіз позицій українських виробників дорожніх огорожень на ринку Європейського Союзу..... 347

Погосян Л.О.

Аналіз впливу показників соціальної напруженості на ВРП..... 351

Синявська О.Б., Репіч Т.А.

Оптимізація вантажних перевезень за допомогою системи GPS-моніторингу..... 356

Смачило І.І.

Антикризове управління персоналом: особливості та основні напрямки..... 360

Стащук О.В., Борисюк О.В.,**Дацюк-Томчук М.Б.**

Оцінка впливу грошово-кредитного сектора на безпеку фінансового ринку України..... 364

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ**Герман І.В.**

Індикативні важелі покращення в Україні ситуації в туристичній сфері..... 369

ІСТОРИЧНІ НАУКИ**Скопа В.А.**

Из истории статистической мысли к понятию и трактовке «статистическое наблюдение»..... 376

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ**Зацепіна Н.О.**

Релігійний досвід як фактор розвитку релігійного туризму..... 380

КУЛЬТУРОЛОГІЯ**Михалевич В.В., Братусь І.В., Гунька А.М.**

Історичний та культурний аналіз мистецтва дитячої книги 60-80 років ХХ століття в УРСР..... 386

АРХІТЕКТУРА**Чубарова Д.С.**

Зарубіжний досвід формування архітектури паркінгів..... 391

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ**Баранчук О.В.**

Мобильные технологии в обучении иностранному языку..... 397

Гелеш А.В.

Експерти як ключові учасники нової акредитаційної експертизи: дискусійні питання..... 401

Гречуха Л.О., Стрюкова Л.М.

Інтернет ресурси як ефективне лінгводидактичне джерело: оглядовий аналіз..... 408

Гриценко А.П.

Визначення загальнодидактичних принципів у змісті і структурі мультимедійних підручників та посібників..... 413

Звєкова В.К.

Театралізована діяльність як засіб розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку..... 417

Карнаухова А.В.

Сутність, структура та зміст підготовки до формування професійної компетентності майбутніх вихователів (на матеріалі змістового модулю «Педагогічне партнерство»)..... 422

Клим М.І., Ревть А.Б.

Проведення профілактичних тренінгових занять як напрям діяльності соціального педагога..... 426

Lakiychuk Olga, Nyradymka Anna

Motivational aspect in teaching ESP in higher education institution..... 431

Люлька Г.А.

Педагогічна толерантність як професійна якість сучасного вчителя початкових класів..... 435

Ляшко В.В.

Етика та деонтологія вчителя-дефектолога..... 438

Мельник І.М., Заремба Л.В.

Статеворольове виховання
дошкільників
як педагогічна проблема.....442

Панченко В.О.

Формування у молодших школярів
логічного складника
математичної компетентності.....446

Svyrydova Larysa, Nyradymka Anna

Boosting students` productive
and non-productive skills
with the use of visuals within
an ESP classroom.....450

Сухомлин О.А.

Особливості організації освітнього процесу
студентів філологічних спеціальностей на
засадах реалізації компетентнісного підходу...454

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ**Куликова В.Г., Литвинова Т.П.**

Структурно-морфологічні засоби реалізації
прагматичного впливу французьких
повідомлень соціальної реклами.....459

Стецьмах М.Ю.

Семантичні особливості фразеологізмів
з компонентом «вода» у перській мові.....463

CONTENTS

ENGINEERING SCIENCES

- Lazutkin Mykola, Zhuravel Sergei, Zhuravel Mykola**
Road traffic injuries prevention.....179
- Oliinyk Vladislav, Baraiuk Olexandr**
CFD-simulation of the respiration phenomenon during the dismantling of structures of the «object of cover» under the new safe confinement.....184
- Sytnyk Olexandr, Kyselov Vladlen, Kyselova Hanna**
On one of the methods for constructing a mathematical model of the wear resistance of film potentiometers.....189
- Sohor Andrii, Holubinka Yuliia, Shapoval Volodymyr, Sohор Markiiian**
Interactive map of pollution of surface waters of Lviv.....193
- Shovkaliuk Yuriy, Shovkaliuk Maryna**
Deepening energy audit of apartment buildings taking into account the influence of social and operational factors.....200

PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES

- Seleznova Nadiia, Saraeva Julia**
Mathematical modeling of estimates of political parties' influence on the example of elections in Ukraine in 2019.....207
- Tokovilo Tetyana**
Application of mathematical statistics to investigate sailors' mortality in courts.....214

CHEMICAL SCIENCES

- Leybovych Lev, Yevstigneyev Yuriy**
Theoretical studies desorption of hydrogen from the fuel-hydrogen mixture.....217

BIOLOGICAL SCIENCES

- Zaikina Anna, Bermudes Valeriia**
The use of the elements of tanceterapy in the structures protection program of physical treatment of young footballists.....221
- Kolesnyk Anna**
The impact of the training load on the functional state of the cardiovascular system of children....227
- Latina Hanna**
Physical reaction as a hygienic means of optimization of free time of pedagoical employees..232

PHYSICAL EDUCATION AND SPORT

- Romanchuk Olha, Koval Rostyslav, Bazyliaк Nataliia, Matlashenko Larysa**
Leonid Artsishevskiy (1929–1994) life and professional activities 237

Logvinenko Maksim

Gender approach to physical training of cadet women in the higher education institutions of the system of Ministry of Internal Affairs of Ukraine: theoretical consideration.....243

Onoprienko Olexandr, Onoprienko Olha

Development of student's physical culture in extracurricular work.....247

MEDICAL SCIENCES

Kalinichenko Irina, Kalinichenko Dmitro

Reproductive health status of women of early fertile age (on the example of Sumy region).....250

MILITARY SCIENCES

Kotsyuruba Volodymyr, Okipnyak Dmytro,

Okipnyak Anatoliy, Filyunkin Yehor
Implementation of the measures to counter mobility of the enemy by NATO's experience.....257

Markov Alexander, Samsonov Yuriy,

Martynov Igor
Efficiency of application of colimator sizes for shooting different distances.....261

POLITICAL SCIENCES

Tkachenko Oleksii

Measuring populism: theoretical toolkit for researching of the phenomenon.....264

LAW SCIENCES

Anisimov Dmytro

The use of physical force as a component of police personal safety: ways to improve.....270

Volochay Julia, Dumchikov Mikhail

The criminal aspect of the right to euthanasia as a non-property right of a person.....273

Horbachova Kateryna

Current problems of integration of disabled persons in the Ukrainian society: civil and labor aspects.....277

Litkevich Dmitry

Some peculiarities of the procedure of certain investigative (search) activities conditioned by the influence of scientific and technical progress.....282

Molchanova Valentyna, Molchanov Vadym

Problems related to the involvement of forensic expert in criminal proceeding.....289

Samoilova Olha, Dikevych Krystyna

Use of the adsorption-luminescence method in a forensic-technical examination of the documents in modern conditions.....295

Serdechnyy Anton

Violation of the international law by the NATO in Yugoslavia during Operation "Allied Force" in 1999.....299

Hlivnyak Oleg

History of origin, development and formation of graphological examination (forensic handwriting examination).....305

ECONOMIC SCIENCES**Gladyuk Mariana**

Features of economic analysis of information of consolidated financial statements of corporations.....310

Hudz Olha, Musiiovska Oksana

Analysis of enterprise marketing activities in the context of commodity, price, sales and communication policy (for example of Lvivskiy Kholodokombinat PJSC).....315

Husarova Larysa, Kishchenko Tetiana, Kosovskyi Yevhenii

Variable costs calculation in determining the value of construction works.....324

Danylenko Valerii

Characteristics and establishment prospects of logistics centers for agricultural products in Ukraine.....330

Dorosh Nina, Liaskivska Hanna

Accounting for changes in equity.....335

Zinovieva Iryna, Voskresenska Olena

The effectiveness of sanatorium-resort type hotels room usage.....340

Pashchenko Olha, Gordienko Oksana

Analysis of positions of the Ukrainian road fences manufacturers on the European Union market.....347

Pohosyan Luiza

Analysis of the impact of social tension indicators on GRP.....351

Syniavska Oksana, Repich Tatyana

Optimization of freight transitions for GPS monitoring systems.....356

Smachylo Iryna

Crisis personnel management: features and main profits.....360

Stashchuk Olena, Borysiuk Olena, Datsyuk-Tomchuk Maria

Assessment of the impact of the cash and credit sector on the security of the financial market of Ukraine.....364

STATE ADMINISTRATION**Herman Irina**

Indicative levers of improvement are in Ukraine of situation in tourist sphere.....369

HISTORICAL SCIENCES**Skopa Vitaliy**

From the history of statistical thought to the concept and interpretation of "statistical observation".....376

PHILOSOPHICAL SCIENCES**Zatsepina Nataly**

Religious experience as a factor for the development of religious tourism.....380

CULTURAL STUDIES**Mykhalevych Viktor, Bratus Ivan,**

Gunka Anna
Historical and cultural analysis of the art of the child's book 60-80 years in the USSR.....386

ARCHITECTURE**Chubarova Daria**

Foreign experience of parking architecture formation.....391

PEDAGOGICAL SCIENCES**Baranchuk Olga**

Mobile technologies in teaching a foreign language.....397

Helesh Anna

Experts as key participants of new accreditation examination: discussion questions.....401

Hrechukha Lesia, Striukova Liubov

Internet as an effective linguodidactic source: general review.....408

Hrytsenko Andriy

Experience in creating a multimedia textbook on the history.....413

Zvyekova Victoriya

Theatralized activity as a means of developing the creative abilities of children.....417

Karnaukhova Antonina

The essence, structure and content of preparation for the formation of professional competence of future educators (on the material of the pedagogical partnership content module).....422

Klym Mariana, Revt Alla

Organization of preventive training sessions as a trend of activity of social pedagogue.....426

Lakiychuk Olga, Nypadymka Anna

Motivational aspect in teaching ESP in higher education institution.....431

Liulka Anna

Pedagogical tolerance as a professional quality of a modern primary teacher.....435

Lyashko Vira

Ethics and deontology of teacher-defectologist.....438

Melnyk Iryna, Zarembo Lyudmyla

Statewide education of preschoolers as a pedagogical problem.....442

Panchenko Valentyna

Formation of logical component of mathematical competence in younger students.....446

Svyrydova Larysa, Nypadymka Anna

Boosting students' productive
and non-productive skills with the use
of visuals within an ESP classroom..... 450

Sukhomlyn Oksana

Peculiarities of organization
of the educational process of students
of philological specialties on the basis
of realization of the competence approach.....454

PHILOLOGICAL SCIENCES

Kulykova Viktoria, Lytvynova Tetyana

Structural and morphological means
of pragmatic impact realization
of the French social advertising messages 459

Stelmakh Marta

Semantic features of phraseologists with
the water component in the Persian language....463

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-2-78-81>

УДК 7:087.5(477)"196/198"

Михалевич В.В.¹, Братусь І.В.², Гунька А.М.³
Київський університет імені Бориса Грінченка

ІСТОРИЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ АНАЛІЗ МИСТЕЦТВА ДИТЯЧОЇ КНИГИ 60-80 РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ В УРСР

Анотація. У статті доводиться, що в українській дитячій книжці 60-80 років ХХ століття склалися традиції, що історично постійно розвивалися та збагачувалися у руслі основних тенденцій як вітчизняного мистецтва, так і мистецтва інших країн. Але головною базою розвитку дитячої книги в Україні, не дивлячись на культурні, політичні та економічні процеси, залишалася народна творчість, що не загубилася завдяки національній свідомості творців дитячої літератури. У статті аналізується основні тенденції розвитку дитячої літератури України 60-80 років ХХ століття, творчість провідних українських дитячих поетів та письменників, майстрів книжкової ілюстрації для дітей у широкому історико-культурному контексті.

Ключові слова: дитяча книга, радянська дитяча література, видавництво, ілюстрація, автор.

Mykhalevych Viktor, Bratus Ivan, Gunka Anna
Borys Grinchenko Kyiv University

HISTORICAL AND CULTURAL ANALYSIS OF THE ART OF THE CHILD'S BOOK 60-80 YEARS IN THE USSR

Summary. The article proves that the Ukrainian children's book of the 60-80s of the XX century has developed traditions that have historically evolved and enriched in line with the main trends of both domestic art and the art of other countries. But the main basis for the development of children's books in Ukraine, despite the cultural, political and economic processes, remained the national creativity, which was not lost due to the national consciousness of the creators of children's literature. The article analyzes the main trends in the development of children's literature of Ukraine in the 60-80 years of the XX century, the work of leading Ukrainian children's poets and writers, masters of book illustration for children in a wide historical and cultural context. In the article we try to prove that the Ukrainian children's book of the 60-80 years of the XX century has developed traditions that have historically developed constantly and enriched in line with the main tendencies of both domestic art and art of other countries. However, despite the cultural, political and economic processes, the basic basis for the development of children's books in Ukraine remained the folk art, which was not lost due to the national consciousness of the creators of children's literature. Illustration plays an important role, it is like music for a song. The child will not perceive plain text, she thinks not verbally but figuratively – line, color, size. The child begins to know the world with his feelings, and later this experience makes sense. Therefore, the children's book should be considered comprehensively. It can be stated that despite the censorship oppression and the imposition of an ideological program, during the 60-80s of the XX century the Ukrainian children's book was based on creative mastery of national traditions. There are both professional qualities of poets and artists of the European school as well as folk traditions. Poets and writers often turned to eternal values, bypassing the norms of education in the socialist camp. These appeals to nature, friendship and sometimes something very small hinted at love for his native Ukraine. Creativity of leading children's illustrators demonstrates individual approaches to mastering national traditions of folk art, searching for expressive and accurate figurative interpretations of literary works and understanding of child psychology.

Keywords: children's book, Soviet children's literature, publishing, illustration, author.

Постановка проблеми. Зрозуміло, що книга тривалий час відігравала одну з основних місць у розвитку особистості. Особливо це стосується дитячої книги, бо дитяча особистість формується саме на тлі тих книжок, які читає дитина або розглядає. Зараз в сучасній Україні спостерігається велика кількість дитячої літератури. Особливо приємно, що ця література виглядає пристойно і видається українською мовою. Таким чином в дитину з малку закладається любов до рідної мови та художній смак.

Коли ми бачимо сучасну архітектуру або цікавий автомобіль, іноді хочеться простежити історію будівництва цієї архітектури чи розробку моделі автомобіля. Тобто які стилі в архітектурі, або моделі автомобільної промисловості передували сьогоденнішим прикладам. Так само відбувається із книгою і особливо з дитячою. Що вплинуло на розвиток або занепад дитячої книги в Україні, яка ситуація була на книжковому ринку країни у конкретний час, який вигляд мала дитяча література і як він розвивався? Ми хочемо простежити історію розвитку дитячої книги в радянський період,

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4847-5833>

² ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8747-2611>

³ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4455-1640>

а саме у 60-80 роки ХХ століття. Це дасть нам розуміння звідки йдуть традиції в сучасній дитячій книзі і допоможе проаналізувати той досвід, частина якого залишилася, а від частини якого довелося відмовитися книговидавцям при створенні сучасної української дитячої літератури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовне дослідження теми дитячої літератури у ХХ столітті ми знаходимо у праці Н.М. Вернигори «Література для дітей у ХХ столітті: жанрово-тематичний аспект». У праці Т. Горяєвої «Политическая цензура в СССР 1917-1991» ми знаходимо необхідну інформацію про функціонування системи того часу по відношенню до митців.

Для розуміння радянської дійсності мають значення праці Ганкіної Елли Зіновівни. Вона в 1963 році захистила кандидатську дисертацію на тему дитячої ілюстрації. В ній акцент робився на «формування принципів реалістичної ілюстрації для дітей». Вже в пізніші часи вона зробила інші акценти – в надрукованій у 1998 році роботі в Єрусалимі в назву винесений «справжній» посил – «Для серця і розуму». Але вже в часи перебудови дослідниця розглянула широке тло формування дитячої ілюстрації – в роботі «Дитяча книга вчора і сьогодні» вона сформулювала наступні напрямки дослідження:

- З історії дитячої книги.
- Дитяча книга в Англії.
- Німецька ілюстрація.
- Епоха модерну.
- Сучасна книга для дітей.
- Хто ілюструє дитячі книги?
- Книжка-картинка як предмет мистецтва.
- Питання до ілюстратора.
- Як я ілюструвала «Мюнхгаузена».
- Книжкові колекції в США і Європі.
- Художники різних континентів.

В представлених напрямках дослідниця подала теоретичні та практичні знахідки.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У статті ми намагаємося довести, що в українській дитячій книжці 60-80 років ХХ століття склалися традиції, що історично постійно розвивалися та збагачувалися у руслі основних тенденцій як вітчизняного мистецтва, так і мистецтва інших країн. Та основою базою розвитку дитячої книги в Україні, не дивлячись на культурні, політичні та економічні процеси, залишалася народна творчість, що не загубилася завдяки національній свідомості творців дитячої літератури.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є проаналізувати основні тенденції розвитку дитячої літератури України 60-80 років ХХ століття, творчість провідних українських дитячих поетів та письменників, майстрів книжкової ілюстрації для дітей у широкому історико-культурному контексті.

Виклад основного матеріалу. Звичайно, що в радянський час були різні періоди. Нас цікавить стан дитячої книги в Україні другої половини ХХ століття (60-80 роки), бо на наш погляд, цей період знаменується оформленням неповторного, саме українського формату дитячої книги, що відкриває перспективи розвитку дитліту у новому столітті. Зрозуміло, що дослідити дизайн книги не беручи до уваги зміст і на-

впаки – неможливо. Будь-яке оформлення є вторинним відносно ідеї, тобто змісту книги. Дизайн книги вважається вдалим, коли він загострює ту ідею яку показує, рекламує. Але в літературі для дітей все не так просто. Ілюстрація відіграє найважливішу роль, вона як музика для пісні. Дитина не буде сприймати голий текст, вона мислить не вербально а образно – лінія, колір, розмір. Дитина починає пізнавати світ своїми відчуттями, а в подальшому цей досвід осмислює. Тому дитячу книгу потрібно розглядати комплексно.

Щоб дослідити якою творилася дитяча література, потрібно зрозуміти умови видання у радянську епоху.

Після постанови ЦК КПРС «Про цензуру» (1965 р.), а особливо після вводу військ СРСР у Чехословаччину (1968 р.) КПРС взяла курс на часткову реставрацію тоталітаризму. На будь-яку літературу в радянський час розповсюджувалася цензура. Для того щоб надрукувати книгу потрібно було пройти процедуру дозволу від цензорів. В «сімдесятих» піддається частковому перегляду сам цензурний апарат. Радянська влада почала відходити від принципу «піраміди» (вищою точкою цієї «піраміди» вважався ідеологічний відділ Центрального комітету Комуністичної партії Радянського Союзу та підпорядковані йому Головліт і Комітет державної безпеки). Саме в ті роки відбулася своєрідна децентралізація системи: деякі функції Головліту перейшли до інших контрольних інститутів, таких, як творчі Спілки — Спілка письменників СРСР і відповідні її національні філії у республіках), Спілка журналістів, Спілка композиторів, Спілка художників, Спілка кінематографістів та інші [1].

Подібні зміни торкнулися й дитячої книги. Твори могли бути надруковані лише за згодою відповідних органів, а ілюстрації художника повинні були пройти таку саму процедуру цензурування. Звичайно, що такий порядок не міг не відобразитися на змісті та оформленні дитячої книги. Були складові, які повинні були бути обов'язково присутні у дитячій радянській літературі, або навпаки в жодному разі не повинні були потрапити у руки маленькому читачеві.

Були автори, які в принципі були під забороною. В основному на полиці шкіл та бібліотек потрапляли твори письменників ідеологія яких не суперечила основному «курсу». Це не могло не вплинути на якість книги.

При загальному контролі художньої літератури, в дитячій була велика перевага для митців. Основні моральні цінності – любов до батьків та рідного краю, дружба та вірність, краса та гумор, були незмінні протягом століть і залишалися актуальні при будь-якому режимі. Тому багато талановитих художників та письменників проявляли себе на ниві дитячої книги.

Ми не можемо повністю погодитися з М. Вернигорою, яка у статті «Література для дітей у ХХ столітті: жанрово-тематичний аспект» констатує, що загалом друга половина ХХ століття позначена певним занепадом літератури для дітей, і літературного процесу взагалі [2]. Занепад можна більш точно відносити до пізніших періодів, точніше «дев'яності» – період соціально-економічних потрясінь. Безумовно, що комуністична система в Україні зникла з набуттям Незалежності,

але дитяча література зазнала саме фінансового тиску – ринкова економіка ще не була побудована, а планова вже зруйнована. Інформаційна доступність співпала з економічною скрутою.

Попри певну схильність до русифікації книжок в УРСР та цензурних обмежень саме дитяча література не зазнавала значних корегувань – її адресат не мав значної ідеологічної заангажованості. Тому до дитячої літератури звернулися шістдесятники, що бачили у цьому жанрі хоч якось реалізуватись, а не писати увесь час в шухляду.

У період шістдесятих на початку сімдесятих можна відзначити таких митців, а саме: казки, оповідання та повісті Григора Тютюнника («Климко», «Вогник далекого степу», вірші Андрія Малишка (окремі з яких стали хрестоматійними – «Помогай», «Чому чапля стоїть на одній нозі», «Ніколи не хвались» та ін.), Василя Симоненка («Цар Плаксіє та Лоскотун»), Миколу Вінграновського (повісті «Первінка», «Сіраманець»: оповідання, казки, численні вірші), також твори Михайла Стельмах («Гуси-лебеді летять»). Твори цих письменників підносяться над сухими приписами й регламентаціями, що існували на той час в літературі [2].

У жанрі літературної казки для дітей вишшли твори Юрія Яриша («Лебедина казка»). Постійно для дітей працювала Наталія Забіла («Веселим малюкам: Вірші»), М. Пригара («Байбак-мандрівник»), М. Познанська («Всьому свій час: Поема для дошкільного віку»), В. Нестайко («Теодори з Васюківки») [2].

Починаючи з кінця сімдесятих років і впродовж вісімдесятих років література значно оновлюється – до «нової хвилі» відносяться мариніст і поет-пейзажист Анатолій Качан («Зелений промінь: вірші»), видатна поетеса Ліна Костенко (маленьким читачам адресований її твір «Бузиновий цар»), гуморист Грицько Бойко («Збірник пісень на слова Г. Бойка «Соловейко»), поетеса з тонким чуттям гармонії Ганна Чубач («Йшла синичка до кринички»), Анатолій Камінчук («Прапорець»), а з повістю «Суперклеї Христофора Тюлькіна, або Вас викрито здавайтєся» А. Костецького до літератури для дітей входить новий жанр – дитячий детектив [2].

Ми можемо спостерігати, що не зважаючи на ідеологічну заангажованість радянської літератури кожний письменник намагався виробити і розвинути власний стиль. Для розуміння цього процесу спробуємо звернутися до деяких конкретних прикладів.

Дитяча література 70-х років розвивалася під знаком неписаного правила, за яким вважалося, що читання трагічних творів шкідливе для дитячої психіки. В. Близнець порушив це правило в багатьох своїх творах. Письменник наполегливо культивував трагічний конфлікт в українській літературі для дітей, наголошуючи цим на необхідності говорити з юним читачем про найважливіше – життя і смерть, правду й кривду, любов і ненависть.

Саме Л. Забашта не працювала спеціально в дитячій літературі, але її внесок в неї є незаперечний. Поетеса зуміла донести до малих читачів красу і велич рідної землі.

Хочеться навести ще одного представника дитячої літератури – Романа Завадовича, який тво-

рив у еміграції. Р. Завадович створив для дітей й нині актуальні твори для юних адресатів, що відтворюють тонке розуміння особливості дитячої психіки. До творів письменника належать поеми, вірші, оповідання тощо. Найбільш знанні: «Казка-вігадка, смішна про ведмедя-ласуна» (Торонто; Нью-Йорк, 1966), «Про двох цапків. Дві кізочки» (Торонто; Нью-Йорк, 1968), «Марушка-Чепурушка і Лесь-Побігдєсь та інші веселі оповідання» тощо.

Перейдемо до огляду творчості художників, без ілюстрацій яких дитячу книгу важко уявити.

Аналіз дитячої ілюстрації та її розвиток в радянській Україні ми знаходимо у дослідженні О. Авраменко «Українська дитяча книга 1970-1990 років: основні тенденції розвитку ілюстрації». Цікаву підбірку яскравих видань кінця другої половини ХХ століття знаходимо у статті Міри Київської «Ретроспектива: скарби радянського дитліту».

Найбільшим плюсом радянської економіки було те, що коли щось робили, то робили багато. Хоча якість часто була не дуже. Це саме можна сказати і про поліграфію. Винятком могли бути мільйонні тиражі томів вождів та іншого «ідеологічного добра».

Але задоволення попиту – це не тільки сам тираж. Читачеві хочеться різноманіття: детективів, фантастики, пригод, історичних книг, книг про мистецтво тощо [4]. Це саме стосується і книжок для дітей.

На жаль до дитячої літератури ставились, як до другорядної. В УРСР усього кілька видавництв видавали виключно дитячу літературу. Видавництво «Веселка» створене 1930 році (раніше мало назву «Дитвидав»). На початку 60-х років власну систему органічного співвідношення елементів та принципів народного мистецтва з професійною основою виробляє в своїх роботах Г. Якутович. Це яскраво простежується в його ілюстраціях до дитячих книжок М. Білого та В. Грабовецького «Як Довбуш карав панів» (Державне видавництво дитячої літератури УРСР, 1961), «Казка про липку і зажерливу бабу» (Веселка, 1961), М. Пригари «Козак Голота» (Веселка, 1965). В ілюстраціях графіка домінують мотиви тканого та різьбленого, орнаменту, поширеного на Лівобережній Україні в XVII-XVIII століттях [5]. Загалом художній мові Г. Якутовича 60-х років властиві монументальність.

В. Легкобит на відміну від Г. Якутовича, орієнтується на ясність, а інколи й спрощеність мови. В результаті виникають привабливі ілюстрації. У книжці «Женчик, женчик невеличкий» (Веселка, 1971) на перший погляд малюнки ніби дитячі, але в них бачимо ясний ритм кольорів та плям, гостро спостережені характери, вміння узагальнити. Більшість рисунків переростає в орнаменти [5]. Також важливою була робота над казкою «Солом'яний бичок» (побачила світ 1972 року у видавництві «Веселка»). Саме завдяки цим ілюстраціям видання виглядає і сьогодні дуже сучасно. Стилїстика Легкобита дуже оригінальна і трохи нагадує лінійні ілюстрації Матіса. У Легкобита ілюстрації не виглядають окремо від усїєї книги (сторінок та тексту), вони гармонійні в усьому комплексі з книгою як ди-зайнерським витвором.

Творчому почерку А. Базилевича властивий майстерний, іноді скупий стилізацією, рисунок та добре продумана композиція. Він прекрасно відчуває книгу, глибоко вживається у відтворювані літературні образи, насичує їх народним гумором. Для збірок фольклорних казок «Калиточка» (Веселка, 1970), «Українські народні казки» (Веселка, 1975), «Цап та баран» (Цап та баран, 1976) художник знаходить виразні типажі та пластику героїв, характеризує персонажів несподівано гостро, психологічно й типологічно дуже влучно [5]. Яскравою віхою в творчості Базилевича стала десятилітня робота над великим циклом ілюстрацій до «Енеїди» І. Котляревського (Веселка, 1970), де митець продемонстрував легкість лінії, мінімалізм у кольорі.

Хочеться відмітити ілюстровані Володимиром Голозубовим та видані 1977 року у видавництві «Веселка» казки: «Лисичка та журавель» (1973), «Сорока-білобока» (1970) та «Два півники» (1970). У малюнках художника простежується вплив народного мистецтва: поєднання сюжетних мотивів з орнаментальними, використання кольорів з народній вишиванці або розписній кераміці (гличиках, тарілках, макітрах).

Не менш помітним явищем у культурному житті України стало видання української народної казки «Кирило Кожум'яка» (Веселка, 1983), оформленої та проілюстрованої монументалістом В. Задорожним.

Своєрідне продовження образно-стилістичних принципів, сформованих В. Задорожним у малюнках до «Кирило Кожум'яка», Авраменко бачить в ілюстраціях до «Козака Голоти» (Веселка, 1990), виконаних Ф. Гуменюком [5].

Але найяскравіше вираження національної народної символіки ми знаходимо у творчості Марії Приймаченко.

Значний внесок у створення візуального образу українського фольклору для дітей зробив Ю. Крига. Кращим роботам майстра притаманна глибоко індивідуальна творче осмислення установлених традицій народного мистецтва. Його ілюстрації – візуальне відтворення образів фольклору, переплавлених у форми, доступні й близькі дитячому розумінню. Добре відомі ілюстрації митця до народної казки «Про бідного парубка і царівну» (Веселка, 1969), до казки М. Коцюбинського «Брати-місяці» (Веселка, 1978), «Сімсот солов'ят» (Веселка, 1975) [5].

Книжечка «Реве віл на сто гір» (Веселка, 1988) – яскравий, цікавий і дещо сюрреалістичний збірник українських загадок. Ілюстрації Валентини Мельниченко заслуговують окремого коментаря. Деталізовані та просто таки віртуозні вони одразу ж привертають увагу дитини

(та й не лише її), натякають на відгадку і водночас дозволяють уяві розігратися.

Збірка казок Редьярда Кіплінга «Як і чому» у перекладі Леоніда Солонька з'явилася у 1971 році у видавництві «Веселка», а потім, у 1984 році, була перевидана, але в іншому оформленні та з іншими ілюстраціями. Це видання, головним чином, привертає увагу через вигадливі ілюстрації Сергія Артюшенка та вишуканий лаконічний дизайн, якому можуть позаздрити сучасні видання... [3].

Хочеться відмітити цікаві ілюстрації до творів Т. Шевченка, що були видані наприкінці ХХ століття. Проникливим й оригінальним інтерпретатором поета став О. Івахненко – «Садок вишневий коло хати» (Веселка, 1981). У 1989 році був виданий збірник творів Тараса Шевченка «Мені тринадцятий минало» з романтичними ілюстраціями К. Штанко.

Треба підкреслити, що багато з тих книжок про які згадувалось вище не одноразово перевидавалися. Це не дивно, в першу чергу завдяки ілюстраціям, які виглядають і сьогодні дуже сучасно та актуально. Усім хочеться придбати ці книжки для своїх дітей, але в більш якісному поліграфічному виконанні.

Як влучно зазначила Авраменко «Розвиток ілюстрації дитячої книги в Україні являв собою внутрішньо цілісний процес, пронизаний безпервною динамікою мистецтва, його спадкоємністю й новаторськими рисами. Цей процес позначений багатогранністю індивідуальних підходів та рішень і глибоким розумінням та перетворенням структурних основ спадщини, сміливим синтезом різноманітних традицій у пошуках як індивідуального художнього стилю, так і стилю української книжкової ілюстрації для дітей як національного явища» [5].

Висновки і пропозиції. Можна констатувати, що не дивлячись на утиски з боку цензури, та нав'язування ідеологічної програми, протягом 60-80 років ХХ століття українська книжка для дітей ґрунтувалася на творчому опануванні національних традицій. Тут присутні як професійні якості поетів та художників європейської школи так і народні традиції.

Поети та письменники часто зверталися до вічних цінностей, обходячи норми виховання в соціалістичному таборі. Це були звернення до природи, дружби та іноді чогось дуже маленького, що натякало на любов до своєї рідної України.

Творчість провідних дитячих ілюстраторів демонструє індивідуальні підходи при засвоєнні національних традицій народного мистецтва, пошук виразних і влучних образних трактувань літературних творів та розуміння психології дитини.

Список літератури:

1. Горяева Т. Политическая цензура в СССР 1917-1991. Москва, 2002.
2. Вернигора Н.М. Література для дітей у ХХ столітті: жанрово-тематичний аспект. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1329> (дата звернення: 12.02.2019).
3. Київська Міра. Ретроспектива: скарби радянського дитлігу. URL: <https://bokmal.com.ua/books/skarbi-minulogo/> (дата звернення: 12.02.2019).
4. Іванко Іван. Книговидання в УРСР. Скільки українською і скільки російською. Історична правда 2010 р. URL: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2010/11/9/3586/> (дата звернення: 12.02.2019).
5. Украинская детская книга 1970-1990 годов: основные тенденции развития иллюстрации / Диссертация по гуманитарным наукам. URL: <http://cheloveknauka.com/ukrainskaya-detskaya-kniga-1970-1990-godov-osnovnye-tendentsii-razvitiya-illyustratsii#ixzz5aieo4G00> (дата звернення: 12.02.2019).

References:

1. Horyaeva T. Polytycheskaya tsenzura v SSSR 1917-1991. Moskva, 2002.
2. Vernyhora, N.M. Literatura dlya ditey u XX stolitti: zhanrovo-tematychnyy aspekt. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1329> (accessed: 12.02.2019).
3. Kyivska Mira. Retrospektyva: skarby radyans'koho dytlitu. URL: <https://bokmal.com.ua/books/skarbi-minulogo/> (accessed: 12.02.2019).
4. Ivanko Ivan. Knyhovydannya v URSR. Skil'ky ukrayins'koyu i skil'ky rosiys'koyu. Istorychna pravda 2010 r. URL: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2010/11/9/3586/> (accessed: 12.02.2019).
5. Ukraynskaya detskaya knyha 1970-1990 hodov: osnovnye tendentsyy razvytyya ylyustratsyy / Dyssertatsyy po humanyarnym naukam URL: <http://cheloveknauka.com/ukrainskaya-detskaya-kniga-1970-1990-godov-osnovnye-tendentsii-razvitiya-illyustratsii#ixzz5aieo4G00> (accessed:12.02.2019).

НАШІ АВТОРИ

1. **Анісімов Дмитро Олексійович** – викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
2. **Базиліак Наталія Олегівна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземних мов Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського
3. **Баранчук Ольга Віталіївна** – викладач підготовчого відділення Київського національного університету імені Тараса Шевченка
4. **Баранюк Олександр Володимирович** – доцент кафедри атомних електричних станцій і інженерної теплофізики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
5. **Бермудес Валерія Павлівна** – магістрантка Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
6. **Борисюк Олена Володимирівна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
7. **Братусь Іван Вікторович** – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка
8. **Волочай Юлія Валеріївна** – студентка Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету
9. **Воскресенська Олена Євгеніївна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, маркетингу і туризму Херсонського національного технічного університету
10. **Гелеш Анна Валентинівна** – кандидат історичних наук, асистент кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»
11. **Герман Ірина Валентинівна** – викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Черкаського державного технологічного університету
12. **Гладюк Мар'яна Петрівна** – студентка Київського національного університету імені Тараса Шевченка
13. **Голубінка Юлія Ігорівна** – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри КГМ Національного університету «Львівська політехніка»
14. **Горбачова Катерина Миколаївна** – кандидат юридичних наук, доцент кафедри приватного та соціального права Сумського національного аграрного університету
15. **Гордієнко Оксана Олександрівна** – студентка Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
16. **Гречуха Леся Олександрівна** – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної лінгвістики Черкаського державного технологічного університету
17. **Гриценко Андрій Петрович** – кандидат педагогічних наук, докторант Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова; старший викладач кафедри історії, правознавства та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
18. **Гудзь Ольга Ігорівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка»
19. **Гуцька Анна Миколаївна** – старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка
20. **Гусарова Лариса Валентинівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки будівництва Київського національного університету будівництва та архітектури
21. **Даниленко Валерій Володимирович** – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри агрологістики та управління ланцюгами постачань Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка
22. **Дацюк-Томчук Марія Богданівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри права та фінансів Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»
23. **Дікевич Кристина Геннадіївна** – судовий експерт Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України
24. **Дорош Ніна Іванівна** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку та аудиту Київського національного університету імені Тараса Шевченка
25. **Думчиков Михайло Олександрович** – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету
26. **Євстигнєєв Юрій Вікторович** – аспірант кафедри ТТіСПУ Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

27. **Журавель Микола Олексійович** – старший викладач кафедри охорони праці і навколишнього середовища Національного університету «Запорізька політехніка»
28. **Журавель Сергій Миколайович** – старший викладач кафедри охорони праці і навколишнього середовища Національного університету «Запорізька політехніка»
29. **Заїкіна Ганна Леонідівна** – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри медико-біологічних основ фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
30. **Заремба Людмила Василівна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
31. **Зацепіна Наталя Олександрівна** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу Національного університету «Запорізька політехніка»
32. **Звекова Вікторія Корніївна** – доцент кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти Ізмаїльського державного гуманітарного університету
33. **Зінов'єва Ірина Сергіївна** – студентка Херсонського національного технічного університету
34. **Калиниченко Дмитро Олегович** – викладач кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
35. **Калиниченко Ірина Олександрівна** – доктор медичних наук, професор кафедри медико-біологічних основ фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
36. **Карнаухова Антоніна Валеріївна** – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології Київського університету імені Бориса Грінченка
37. **Кисельов Владлен Борисович** – старший викладач кафедри електротехнічних систем Черкаського державного технологічного університету
38. **Кисельова Ганна Олексіївна** – старший викладач кафедри електротехнічних систем Черкаського державного технологічного університету
39. **Кіщенко Тетяна Євгенівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки будівництва Київського національного університету будівництва та архітектури
40. **Клим Мар'яна Ігорівна** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
41. **Коваль Ростислав Семенович** – старший викладач кафедри української та іноземних мов Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського
42. **Колесник Анна Сергіївна** – викладач кафедри медико-біологічних основ фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
43. **Косовський Євгеній Олександрович** – магістр Київського національного університету будівництва та архітектури
44. **Коцюрuba Володимир Іванович** – доктор технічних наук, професор, доцент кафедри оперативного та бойового забезпечення Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського
45. **Куликова Вікторія Григорівна** – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
46. **Лазуткін Микола Іванович** – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри охорони праці і навколишнього середовища Національного університету «Запорізька політехніка»
47. **Лакійчук Ольга Володимирівна** – викладач Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
48. **Латіна Ганна Олександрівна** – кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри медико-біологічних основ фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
49. **Лейбович Лев Іссахарович** – кандидат технічних наук, доцент кафедри ТТіСПУ Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова
50. **Литвинова Тетяна Павлівна** – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
51. **Літкевич Дмитро Олександрович** – аспірант кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
52. **Логвиненко Максим Леонідович** – майор поліції, викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
53. **Люлька Ганна Андріївна** – аспірант кафедри загальної педагогіки і андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка

54. **Лясківська Ганна Василівна** – студентка Київського національного університету імені Тараса Шевченка
55. **Ляшко Віра Віталіївна** – кандидат психологічних наук, доцент кафедри корекційної освіти Херсонського державного університету
56. **Марков Олександр Вікторович** – підполковник, доцент, заступник начальника кафедри вогневої підготовки Національної академії Національної гвардії України
57. **Мартинів Ігор Володимирович** – майор, викладач кафедри вогневої підготовки Національної академії Національної гвардії України
58. **Матлашенко Лариса Віленівна** – науковий співробітник Музею «Личаківський цвинтар»
59. **Мельник Ірина Миколаївна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
60. **Михалевич Віктор Вадимович** – кандидат культурології, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка
61. **Молчанов Вадим Іванович** – судовий експерт Одеського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України
62. **Молчанова Валентина Петрівна** – судовий експерт Одеського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України
63. **Мусійовська Оксана Богданівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка»
64. **Нипадимка Анна Сергіївна** – викладач Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
65. **Окіпняк Анатолій Сергійович** – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач відділенням Коледжу Подільського державного аграрно-технічного університету
66. **Окіпняк Дмитро Анатолійович** – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри тактики підрозділів бойового (оперативного) забезпечення Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
67. **Олійник Владислав Сергійович** – магістрант Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
68. **Онопрієнко Олександр Васильович** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання та здоров'я людини Черкаського державного технологічного університету
69. **Онопрієнко Ольга Миколаївна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії методики фізичного виховання Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
70. **Панченко Валентина Олександрівна** – старший викладач кафедри педагогіки, теорії та методики початкової освіти ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
71. **Пашенко Ольга Вячеславівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки і світових фінансів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
72. **Погосян Луїза Оганесовна** – аспірант Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
73. **Ревть Алла Борисівна** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
74. **Репіч Тетяна Анатоліївна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки праці та менеджменту Національного університету харчових технологій
75. **Романчук Ольга Василівна** – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української та іноземних мов Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського
76. **Самойлова Ольга Федорівна** – судовий експерт Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України
77. **Самсонов Юрій Віталійович** – полковник, доцент кафедри вогневої підготовки Національної академії Національної гвардії України
78. **Сараєва Юлія Олексіївна** – студентка фізико-математичного факультету Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
79. **Свиридова Лариса Григоріївна** – викладач Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
80. **Селезньова Надія Петрівна** – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри математичної фізики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
81. **Сердечний Антон Володимирович** – студент міжнародно-правового факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

82. **Синявська Оксана Борисівна** – магістр кафедри економіки праці та менеджменту Національного університету харчових технологій
83. **Ситник Олександр Олексійович** – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри електротехнічних систем Черкаського державного технологічного університету
84. **Скопа Виталий Александрович** – доктор исторических наук, профессор, заведующий кафедрой философии и культурологии Алтайского государственного педагогического университета
85. **Смачило Ірина Ігорівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Тернопільського національного економічного університету
86. **Согор Андрій Романович** – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри КГМ Національного університету «Львівська політехніка»
87. **Согор Маркіян Андрійович** – студент Національного університету «Львівська політехніка»
88. **Сташук Олена Володимирівна** – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та кредиту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
89. **Стельмах Марта Юріївна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри сходознавства імені професора Ярослава Дашкевича Львівського національного університету імені Івана Франка
90. **Стрюкова Любов Миколаївна** – вчитель 1 категорії, вчитель англійської, німецької мов та зарубіжної літератури Загальноосвітньої школи № 12, м. Черкаси
91. **Сухомлин Оксана Андріївна** – аспірант Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України
92. **Ткаченко Олексій Андрійович** – студент Київського національного університету імені Тараса Шевченка
93. **Токовило Тетяна Сергіївна** – асистент кафедри природничо-наукової підготовки Херсонської державної морської академії
94. **Філюнкін Єгор Вікторович** – старший викладач кафедри Сухопутних військ Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського
95. **Хлівняк Олег Миколайович** – Головний судовий експерт Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру
96. **Чубарова Дар'я Сергіївна** – аспірант Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова
97. **Шаповал Володимир Володимирович** – студент Національного університету «Львівська політехніка»
98. **Шовкалюк Марина Михайлівна** – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри теплотехніки та енергозбереження Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
99. **Шовкалюк Юрій Васильович** – старший викладач кафедри теоретичної та промислової теплотехніки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ВИМОГИ ДО ПУБЛІКАЦІЇ СТАТЕЙ

Редакція наукового журналу

пропонує всім бажаючим студентам, аспірантам, докторантам, здобувачам, молодим фахівцям, викладачам, науковцям та іншим зацікавленим особам опублікувати свої статті за різними науковими напрямками

ДЛЯ ПУБЛІКАЦІЇ СТАТТІ НЕОБХІДНО:

1. Заповнити електронну форму реєстрації, обов'язкову для публікації.

2. Надсилати на електронну пошту редакції info@molodyvcheny.in.ua статтю та квитанцію про сплату вартості публікації наукової статті (сплачується лише після повідомлення про прийняття матеріалів). Обов'язково в темі листа вкажіть науковий розділ журналу, в якому ви бажаєте опублікувати статтю.

3. Редакція рецензує вашу статтю протягом 2–3 днів. Статті студентів публікуються за

наявності рецензії або співавтора з науковим ступенем.

4. Якщо стаття успішно пройшла рецензування, ми відправляємо вам лист з інформацією: «Стаття пройшла рецензування, прийнята до публікації».

5. Як тільки електронна версія журналу розміщується на сайті, ми повідомляємо вам про це. Потім, після виходу журналу з друку, ми відправляємо вам друкований примірник в потрібній кількості.

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ НАУКОВОЇ СТАТТІ:

Наукові статті повинні містити такі необхідні елементи (з виділенням по тексту статті):

– постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;

– аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на які посилається автор;

– виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття;

– формулювання цілей статті (постановка завдання);

– виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;

– висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку в цьому напрямку.

Автори, які подали матеріали для публікації, погоджуються з наступними положеннями:

– відповідальність за достовірність поданої інформації в своїй роботі несе автор.

– автори зберігають за собою всі авторські права і одночасно надають журналу право першої публікації, що дозволяє поширювати даний матеріал із зазначенням авторства та первинної публікації в даному журналі.

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ НАУКОВОЇ СТАТТІ:

– індекс УДК (у верхньому лівому кутку сторінки);

– назва статті, прізвище, ім'я, по батькові автора (-ів), місце роботи (навчання), вчений ступінь, вчене звання, посада мовою оригіналу статті;

– анотація (мінімум 700 знаків) та ключові слова (мінімум 5 слів) мовою оригіналу статті;

– назва статті, прізвище та ім'я автора (-ів), місце роботи (навчання) англійською мовою;

– анотація (мінімум 1800 знаків) та ключові слова (мінімум 5 слів) англійською мовою;

– текст статті може бути українською, російською або англійською мовою;

– список літератури подається наприкінці статті у двох формах: «Список літератури» і «References».

Формат статті	A4, орієнтація – книжкова, матеріали збережені та підготовлені у форматі Microsoft Word (*.doc або *.docx)
Поля	всі сторони – 2 см
Основний шрифт	Times New Roman (Arial і Courier New для текстових фрагментів)
Розмір шрифту основного тексту	14 пунктів
Міжрядковий інтервал	полуторний
Вирівнювання тексту	по ширині
Автоматична розстановка переносів	включена
Абзацний відступ (новий рядок)	1,25 см
Нумерація сторінок	не ведеться
Малюнки та таблиці	необхідно подавати в статті безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Розмір шрифту табличного тексту зазвичай на 2 пункти менше основного шрифту. Кількість таблиць, формул та ілюстрацій має бути мінімальною та доречною. Рисунки і таблиці на альбомних сторінках не приймаються.
Формули	повинні бути набрані за допомогою редактора формул (внутрішній редактор формул в Microsoft Word for Windows).
Посилання на літературу	у квадратних дужках по тексту [1, с. 2], бібліографічний список в кінці тексту. Посторінкові виноски та посилання не допускаються
Обсяг	від 10 до 20 сторінок включно

Науковий журнал
«Молодий вчений»

№ 2 (78) лютий 2020 р.

Коректор: В. Бабич
Дизайн: А. Юдашкіна
Комп'ютерна верстка: В. Удовиченко

Контактна інформація редакції журналу.
Поштова адреса: 73021 Україна, м. Херсон,
а/с 20, Редакція журналу «Молодий вчений»
Телефон: +38 (0552) 399 530
E-mail: info@molodyvcheny.in.ua
Сайт: www.molodyvcheny.in.ua

Підписано до друку 29.02.2020 р.
Формат 60x84/8.
Папір офсетний. Цифровий друк.
Ум.-друк. арк. 34,99. Тираж 100 прим.
Зам. 0220-86.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»
Україна, м. Херсон, вул. Паровозна, буд. 46-а
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.